

Hierbij de eerste nieuwsbrief van dit schooljaar. Ook deze keer zullen de nieuwsbrieven geregeld verschijnen. Een vaste regelmaat kan en wil ik niet beloven.

Gedurende de afgelopen maanden heb ik niet stil gezeten. Er kwam een weblog bij waarop ik geregeld nieuwe boeken zal presenteren en in de onderwijscontext plaatsen: <http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be>. Ik heb het bewust niet over *beoordelen*. Ik selecteerde de boeken immers op basis van eigen interesses. Ik ben er zeker van dat ik daardoor andere degelijke werken over het hoofd zie. Omdat ik nu al meer dan 2000 bezoekers heb op deze weblog, denk ik dat het wel goed zit. Deze kunnen het beste voor zichzelf uitmaken of de boeken al dan niet relevant zijn. Alle weblogs hebben intussen een trefwoordensysteem (*tags*) meegekregen. Door op een trefwoord onder elk bericht of in de rechterkolom te klikken, krijg je alle soortgelijke berichten tegelijk te zien. Ik hoop dat de lezers daardoor sneller iets zullen terugvinden. Tot slot ben ik gestart met een nieuwe discussiegroep. Deze is enkel toegankelijk voor de lezers van deze nieuwsbrief. Je kunt er terecht met vragen, antwoorden en aankondigingen voor zover deze met het onderwijs in het algemeen en/of leerproblemen in het bijzonder te maken hebben. Je vindt deze discussiegroep op het volgende internetadres: http://groups.google.com/group/nieuwsbrief_leren?hl=nl. Ik bracht er intussen de relevante discussies uit de vorige groep samen op verschillende thematische pagina's. Wie inschrijft met een gmail-adres (<http://gmail.google.com>) kan ze daar raadplegen.

In oktober verschijnt de 50^e nieuwsbrief. Naar aanleiding daarvan zal ik een nieuw interactief initiatief starten met de bedoeling de expertise van de nieuwsbrieflezers nog meer te bundelen.

Lieven

Op het Internet kwam ik een kort artikel van Teije de Vos tegen over het interpreteren van testuitslagen. Hij stelt dat er bij het interpreteren van testuitslagen drie belangrijke denkfouten gemaakt worden. Aanleiding daarvoor is de discussie over de *onderwijsopbrengsten* in Nederland¹. Het uitgangspunt is de Cito-indeling in zones (A tot en met E). Dit kan echter gemakkelijk op onze Vlaamse context toegepast worden².

Een eerste denkfout die men maakt is dat men ervan uitgaat dat men goed zit als men zone C haalt, omdat deze zone in het midden valt. Dat is niet zo: met zone C val je tussen percentiel 25 en percentiel 49, dus

¹ Lees het volledige artikel op <http://www.eduforce.nl/docs/metenweten.pdf>.

² Ter vergelijking:

	Cito LVS (NL)	LVS VCLB (BE)
A-zone	25% (percentiel 75 – 99)	25% (percentiel 75 – 99)
B-zone	25% (percentiel 50 – 74)	25% (percentiel 50 – 74)
C-zone	25% (percentiel 25 – 49)	25% (percentiel 25 – 49)
D-zone	15% (percentiel 10 – 24)	10% (percentiel 15 – 24)
E-zone	10% (percentiel 00 – 09)	15% (percentiel 00 – 14)

onder het midden. De scores boven het midden situeren zich in de zones A en B. Een zone C is dus eigenlijk niet zo sterk: 50 tot 75 % van de leerlingen doen het beter. Je kunt je dan afvragen of we bepaalde kinderen in de C-zone geen onrecht aandoen door er vanuit te gaan dat ze de leerstof voldoende beheersen en geen extra zorg nodig hebben. Voor mij is het duidelijk dat een zorgteam ook over die leerlingen moet waken. Omdat een C-zone eigenlijk niet voldoende is. In zorgsituaties kan het behalen van een C-score nooit aanleiding geven om de zorg stop te zetten. Vaak komt een C-score er op neer dat het aangeleerde nog niet geautomatiseerd en zeker niet voldoende geïntegreerd is. Om van de transfer nog maar te zwijgen. Door op een hogere zone te mikken (A of B) verleng je de oefentijd, met een betere automatisering en integratie tot gevolg.

Een tweede denkfout die je kunt maken is dat het eenvoudig is om leerlingen met een zone E zo te remediëren dat ze bij de volgende testafname in zone D scoren. Dat is niet zo: de indeling in de zones A tot E is een zeer ruwe maat. Het is niet zo dat als je als leerling vooruitgaat, je deze vooruitgang automatisch uitgedrukt ziet in een score die toegang geeft tot een hogere zone. Wie de normtabellen van het LVS-VCLB al eens heeft bestudeerd zal zeker gemerkt hebben dat een spectaculaire vooruitgang in ruwe scores niet altijd tot een betere zone of tot een veel betere percentielscore¹ leidt. Met andere woorden: de indeling in zones kan de individuele vooruitgang van een leerling niet altijd juist in kaart brengen.

Een derde denkfout is de overtuiging dat een zeer zwakke school een school is met onvoldoende *eind-opbrengsten*. Dat is niet zo: je kunt veel leerlingen hebben in de zones D en E en toch een sterke school zijn. Waarom? Omdat je altijd moet vertrekken van de leerlingen die op school binnenkomen. Als je uit de zwakke leerlingen gehaald heb wat er in zit, dan ben je een sterke school. Misschien zelfs veel sterker dan een school die een input heeft van sterke leerlingen maar daar niet uithaalt wat er in zit. En deze verschillen zie je niet als je enkel maar kijkt naar het aantal leerlingen in de A-, B-, C-, D- of E-zone van elke school.

Teije de Vos raadt aan om de individuele vooruitgang van de leerlingen in kaart te brengen aan de hand van Didactische Leeftijdsequivalenten (DLE's)². Hijzelf bouwde rond deze DLE's een leerlingvolgsysteem³. In Vlaanderen is het werken met DLE's niet zo gebruikelijk. De Nederlandse DLE's zijn hier echter niet zonder meer over te nemen. Door verschillen in leeftijd liggen de DLE's voor lezen hoger in Nederland dan in Vlaanderen⁴. Door een andere indeling van de leerstof liggen de DLE's voor rekenen dan weer hoger in Vlaanderen dan in Nederland.

In Vlaanderen zal de individuele vooruitgang van de leerlingen dan ook moeten in kaart gebracht worden door taakanalytische toetsen. Het beheersen van bepaalde (deel-)taken en (deel-)inhouden zal daarbij de maat zijn van de individuele vorderingen van de leerlingen. Een school met een overwegend zwakke leerlingpopulatie gebruikt dan als leerlingvolgsysteem ook beter een taakanalytisch leerlingvolgsysteem. In Vlaanderen bestaat dit onder de vorm van het leerlingvolgsysteem van Pieter Goessaert⁵. Waar een dergelijk leerlingvolgsysteem niet gebruikt wordt, zal een grondige analyse van de resultaten de individuele vorderingen moeten in kaart brengen.

¹ Dit hangt immers af van de moeilijkheidsgraad van de test zelf: bij een moeilijke test zal een lage ruwe score tot dezelfde percentielscore leiden als een hoge ruwe uitslag bij een gemakkelijke test. Meer weten? Lees er dan nog eens mijn artikel *Leerlingvolgsystemen, zorg en hoogbegaafdheid. Een onmogelijke combinatie?* uit *Nieuwsbrief Leren* nummer 38 op na waar ik het heb over de betekenis van *positief* en *negatief scheve curves* (Je vindt hem op <http://www.nieuwsbriefleren.be>).

² Een DLE is een maat voor de vordering in de leerstof. Een DLE = 8 komt overeen met wat de gemiddelde leerling na acht maanden onderricht op de basisschool onder de knie heeft.

³ Dit leerlingvolgsysteem is te verkrijgen bij Boom Uitgevers (<http://www.boomtestuitgevers.nl>). Gezien de verschillen tussen Nederland en Vlaanderen is voorzichtigheid bij het gebruik ervan zeker geboden. Interessant zijn wel de artikels die door Teije de Vos geschreven werden over dit thema. Lees zeker de volgende:

- *Didactische Leeftijd (DL) en Didactische Leeftijdsequivalent:*
<http://www.eduforce.nl/docs/dldleapril2007.pdf>
- *Alles over DLE's:*
<http://www.eduforce.nl/docs/allesoverdles.pdf>
- *Opbrengsten, zo doen we het op dit moment:*
<http://www.eduforce.nl/docs/opbrengsten.pdf>

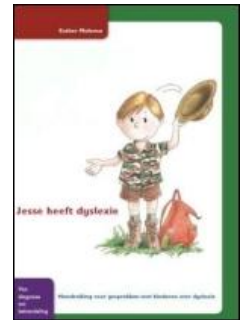
⁴ Nederlandse kinderen zijn doorgaans ten volle zes jaar als ze leren lezen, Vlaamse kinderen zijn gemiddeld 4 maanden jonger.

⁵ Meer informatie over dit leerlingvolgsysteem vind je op <http://www.lvs-pgo.com>. Je kunt via deze website Pieter Goessaert per e-mail contacteren.

Bij uitgeverij *Groen Educatief* verscheen een handleiding om met kinderen te praten over dyslexie: *Jesse heeft dyslexie*¹. Laat mij meteen maar duidelijk zijn: deze map moet aanwezig zijn in elke zorgbibliotheek! Wat mij betreft is het immers één van de meest praktische en volledige werken over dyslexie die ik de afgelopen jaren las.

Wie het boek *Als leren pijn doet...* van Walter Hellinckx en Pol Ghesquière² las, zal er intussen van overtuigd zijn dat leerstoornissen een grote impact hebben op het kind en zijn omgeving. Deze map moet je dan zeker lezen als aanvulling: ze kan zowel de leerkracht als de professionele hulpverlener helpen om het thema dyslexie bespreekbaar te stellen bij de kinderen met dyslexie en hun ouders. Want zij hebben allemaal tijd nodig om het probleem te aanvaarden. Daarnaast kunnen heel wat ouders best wel wat hulp gebruiken bij het begeleiden van hun kind met dyslexie.

De map bestaat uit vijf grote delen. In het eerste deel neemt Esther Molema de tijd en de ruimte om de achtergronden van dyslexie te schetsen. In het eerste hoofdstuk zet ze de verschillende definities van dyslexie naast elkaar aan de hand van het verschil tussen de onderkende, verklarende en indicerende diagnose, zoals ze beschreven werden door de Nederlandse Stichting Dyslexie³. Terwijl deze zo langzamerhand wel gekend zijn, moet de lezer zeker langer stilstaan bij het stukje over de secundaire gevolgen van dyslexie. Deze worden één voor één concreet en zeer praktisch beschreven. Als men iets maar kan herkennen als met het eerst heeft leren zien, dan zijn deze pagina's alvast verplichte literatuur voor alle leerkrachten. Het kan hen helpen om deze leerlingen die, zeker in de basisschool, verstandig genoeg zijn om hun leesprobleem te compenseren, tijdig te herkennen. Tot slot besteedt de auteur ook nog aandacht aan enkele risicofactoren die men bij kleuters kan opmerken.

Het tweede hoofdstuk over de sociaal-emotionele gevolgen van dyslexie vind ik heel sterk. In tegenstelling tot veel andere werken over dyslexie wordt er expliciet aandacht besteed aan thema's zoals *aangeleerde hulpeloosheid* en *attributies*. Alles is geschreven in een beknopte en heldere stijl en is voor iedereen onmiddellijk toegankelijk.

In het tweede deel zet de auteur uiteen hoe je, aan de hand van de meegeleverde platen, met de dyslectische leerling over zijn probleem kunt praten. Na een overzicht van de uitgangspunten wordt er uitgelegd hoe de praatplaten kunnen gebruikt worden bij de individuele begeleiding. Metacognitie en zelfreflectie zijn een voorwaarde tot succes. Evenals het vermogen om onderscheid te maken tussen fantasie en werkelijkheid. Esther Molema merkt terecht op dat deze vaardigheden bij jonge en minder begaafde kinderen nog onvoldoende ontwikkeld kunnen zijn. In dat geval zal men moeilijk de dyslexiegesprekken, zoals in de map beschreven, kunnen voeren. Voorbeelden van gesprekken tonen aan hoe men de praatplaten kan gebruiken in een veelheid van situaties.

Het derde deel beschrijft een interventiestrategie waarbij het leesplezier van de leerling centraal staat. De begeleiding wordt bekeken vanuit drie belangrijke invalshoeken:

1. Begeleiding bij (technisch) lezen.
2. Begeleiding bij begrijpend lezen.

¹ MOLEMA, E., Jesse heeft dyslexie. Handleiding voor gesprekken met kinderen over dyslexie. Van diagnose tot behandeling, Groen Educatief, Heerenveen, 2007, 126 blz., ISBN 978-90-5829-781-5.

Deze map kost € 149,- en kan in Vlaanderen besteld worden op het volgende adres:

zwaan bvba

Kauwendaal 6

2800 Mechelen

Website: <http://www.zwaan.be>

E-mail: zwaan@pandora.be

² HELLINCKX, W. en GHESQUIERE P., Als leren pijn doet... Opvoeden van kinderen met een leerstoornis, Acco, Leuven / Amersfoort, 1999, 188 blz., ISBN 978-90-334-4276-0.

³ Zie: <http://www.stichtingdyslexienederland.nl>

